

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä; 20. kokous

Aika: ti 21.2.2023 klo 11.45-13.15

Paikka: Säätytalo, sali 23 Helsinki/ virtuaalokokous

Aihe: Pyöreän pöydän toiminnan arviointi sekä viestit tulevalle hallitukselle

Osallistujat:

Marin Sanna, pääministeri (pj)

Ohisalo Maria, ympäristö- ja ilmastoministeri

Lintilä Mika, elinkeinoministeri

Aho Hanna, SLL

Eloranta Jarkko, SAK

Furman Eeva, Kestävän kehityksen toimikunta

Honkatukia Outi, YM

Kaukoranta Ilkka, VNK

Keronen Jouni, CLC

Kiviniemi Mari, Kaupan liitto

Korhonen Hannele, Suomen ilmastopaneeli

Lamminmäki Riikka, YM

Lehtomäki Paula, Metsäteollisuus

Leskelä Jukka, Energiateollisuus

Löfgren Maria, Akava

Nykänen Mika, HSL

Nyman Sara, Allianssi ry

Ohlsbom Roope, Suomen yrittäjät

Palola Antti, STTK

Ratinen Ilkka, Kestävyyspaneeli

Soimakallio Helena, Teknologiateollisuus

Visuri Veera, YM

Von Schoultz Fredrik, Porvoon apulaiskaupunginjohtaja, Hinku-kunnat

Yliluoma Riikka, YM

Alatalo Heidi, YM

Muurman Jarmo, YM (pääsihteeri)

1. Kokouksen avaus

Pyöreän pöydän puheenjohtaja pääministeri Sanna Marin avasi kokouksen. Tällä kertaa aiheena oli pyöreän pöydän toiminnan arviointi sekä viestit tulevalle hallitukselle.

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä kokoontui 20. ja toistaiseksi viimeisen kerran. Kokouksen tarkoituksena oli keskustella pyöreän pöydän toiminnasta koko sen toimikauden ajalta ja siitä, mitä saavutuksia ja keskeisiä viestejä ilmastopolitiikan haasteista, tavoitteista ja toimista pyöreällä pöydällä on tulevaa hallituskautta varten.

Puheenjohtaja avasi pyöreän pöydän ja esitteli hallituskauden taivalta. Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä (IPP) asetettiin valtioneuvostossa helmikuussa 2020 oikeudenmukaisen siirtymän ja ilmastotoimien hyväksyttävyyden varmistamiseksi kestävä kehityksen toimikunnan yhteyteen hallituskauden ajaksi. Hallituskauteen on mahtunut useita ennalta arvaamattomia haasteita. Ensin korona-pandemia ja sen jälkeen Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja siitä aiheutunut energiakriisi. Nämä haasteet ovat heijastuneet myös ilmastopolitiikkaan ja ovat jouduttaneet nopealla aikataululla irtautumaan fossiilisista polttoaineista ja toteuttamaan vihreän siirtymän edellyttämiä ratkaisuja. Samalla toimien oikeudenmukaisuus on korostunut.

2. Pyöreän pöydän 19. kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja 8.12.2022.

3. Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän toiminnan arviointi ja tilannekatsaus oikeudenmukaisen siirtymän toimenpiteistä

Johtaja Mari Hjelt Gaia Consulting Oy:sta esitteli pyöreän pöydän toiminnan arviointia ja tilannekatsausta oikeudenmukaisen siirtymän toimenpiteistä. IPP tilasi syksyllä 2022 Gaia Consulting Oy:lta asiantuntijapalveluna työn pyöreän pöydän toiminnan arvioimiseksi ja kehittämiseksi sekä tilannekatsauksen toteuttamiseksi ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden tutkimukseen ja hallintotoimintaan liittyen. Arvioinnin tavoitteena oli selvittää, kuinka pyöreän pöydän toiminta, kokoonpano, rooli ja vaikuttavuus edistävät ilmastopolitiikan hyväksyttävyyttä ja osallisuutta. Kansainvälisessä tilannekatsauksessa tarkasteltiin hallinnon näkökulmasta relevanttia ilmastotoimien oikeudenmukaisuutta käsittelevää tutkimusta, sekä erissä keskeisissä maissa toteutettuja hallinnollisia ratkaisuja ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden ja hyväksyttävyyden varmistamiseksi.

Tilannekatsauksen päähavainto oli, että tutkimus ilmastonmuutoksen hillinnän politiikkojen vaikutuksesta sosiaaliseen haavoittuvuuteen on vielä toistaiseksi vähäistä ja kansainväliset esimerkit toimenpiteistä ovat suhteellisen tuoreita. Suuri osa tunnistetuista ilmastotoimien oikeudenmukaisuuteen liittyvistä esimerkeistä ovat luonteeltaan taloudellisia ja liittyvät työllisyyteen ja toimeentuloon, eli ns. hyvittävään oikeudenmukaisuuteen. Suomen toimenpiteet myötäilevät jo kansainvälisesti vallalla olevaa mallia, jossa ilmasto-oikeudenmukaisuuden toimenpiteitä sidotaan ilmastolakiin ja erillisiin ilmastostrategioihin. Suomi on toimenpiteissään vähintäänkin samalla tasolla muiden maiden kanssa. IPP on ainutlaatuinen korkean tason keskustelufoorumi, jossa on monipuolisesti edustettuna maan korkein johto.

Arvioinnin tuloksena todettiin, että yleisesti IPP:n kokoustava toimintamalli on palvellut tarkoitustaan, ja se on koettu hyvänä. Keskustelevia kokouksia tarvitaan ja ilmastopolitiikan pyöreää pöytää vastaavaa keskustelufoorumeja ei ole ollut. Kuitenkin IPP:n kokouksissa on sen ensimmäisellä toimikaudella jäänyt vain vähän tilaa

informaalille ajatustenvaihdolle. Korkean tason edustus IPP:n pöydän kokoonpanossa on tärkeää sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Arvioinnin tuloksissa ilmastopolitiikan pyöreän pöydän vaikuttavuus nähtiin syntyvän sen kyvystä tuoda yhteen yhteiskunnan eri osien edustajat ja edistää näiden tahojen dialogia ja tiedonvaihtoa. Pyöreän pöydän käsittelemät aiheet nähtiin yleisesti hyvinä ja informatiivisina, mutta joukkoon kaivattiin lisää uusia ajatuksia herättäviä aiheita ja agendajatkumia. Kokouksiin toivottiin liitettävien konkreettisia toimenpiteitä ja toimenpiteiden toteutuksen seurantaan jäsenten vastuulle. Arvioinnissa ei noussut esiin erityisiä havaintoja siitä, että IPP:n toiminta olisi merkittävästi lisännyt yleistä ilmastopolitiikan hyväksyttävyyttä.

Yhteenvedon ja keskeisinä suosituksina todettiin, että IPP nähdään tarpeellisenä ja sen toimintaa tulisi jatkaa. Pyöreän pöydän kokouksiin perustuva toimintamalli muodostaa hyvän perustan toiminnan jatkolle. Korkean tason keskustelun ja pyöreän pöydän merkittävyyden kannalta pääministerin jatko puheenjohtajana on perusteltua. Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän mandaatti on ollut laaja ja sen tarkempi kohdentaminen jatkossa olisi perusteltua. Yhteiskunnassa on tarve jatkaa toimenpiteitä ilmastopolitiikan hyväksyttävyyden varmistamiseksi esimerkiksi erilaisten kansalaisraatien muodossa.

[Esitys](#) ja [raporttiluonnos](#) on jaettu kokousmateriaalien yhteydessä.

4. Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän (2020-2023) saavutukset ja keskeiset viestit ilmastopolitiikan haasteista, tavoitteista ja toimista tulevaa hallituskautta varten

Pääsihteeri Jarmo Muurman ympäristöministeriöstä kertoi Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän toimikaudesta ja saavutuksista sekä avasi keskeisiä viestejä ilmastopolitiikan haasteista, tavoitteista ja toimista tulevaa hallituskautta varten. IPP on ollut tärkeä osa oikeudenmukaisen siirtymän toimenpidekokonaisuutta, joka muodostuu politiikkatoimista, joilla hallitus huomioi ilmastotoimien eriarvoistavat vaikutukset. Pyöreän pöydän kokouksista on säännöllisesti raportoitu ilmasto- ja energiapolitiiselle ministerityöryhmälle sekä ko. asiaa valmisteleville virkamiehille. IPP on järjestänyt yhteistilaisuuksia ja toteuttanut muita hankkeita, jotka tukevat pyöreän pöydän työtä sekä sidosryhmätyöskentelyä.

Pyöreän pöydän jäseniltä oli etukäteen pyydetty esityksiä keskeisiksi ilmastopolitiikan haasteiksi, tavoitteiksi ja toimiksi, jotka tulisi ottaa seuraavalla hallituskaudella huomioon. IPP:n sihteeristö on koontanut esityksistä pääviestit kokouksen keskustelua varten.

Esitys ja muistiolounnos hallitusnostoiksi on jaettu kokousmateriaalien yhteydessä.

5. Keskustelu

Puheenjohtaja avasi keskustelun. Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia asioita:

Yleisiä huomioita ilmastopolitiikan pyöreän pöydän arviointiin, sen toimintaan ja saavutuksiin

- Gaia Consulting Oy:n arviointia pidettiin erittäin hyvänä ja kattavana. Oltiin vahvasti samaa mieltä arvioinnin kanssa siitä, että ilmastopolitiikan pyöreän pöydän toimintaa tulee jatkaa.
- Kaiken kaikkiaan ilmastopolitiikan pyöreän pöydän toimintaan on oltu hyvin tyytyväisiä. Hallituskaudet ylittävälle vuoropuhelulle ja toiminnalle on tarve, ja tähän ilmastopolitiikan pyöreä pöytä olisi hyvä ja toimiva työkalu.

- Yhteisen näkemyksen ja ymmärryksen lisäämistä pidettiin pyöreän pöydän hienoimpana ja hyödyllisimpänä asiana. Kokousten alustuksia pidettiin laadukkaina ja yhteistä tietopohjaa parantavina. Keskustelu pyöreässä pöydässä on ollut sopivan ylätasolla.
- Huomioitiin, että korona ja etätyöt ovat tuoneet dialogiin ja vuorovaikutteisuuteen omat haasteensa.
- Koettiin, että pääministeri tuo pyöreälle pöydälle sille tarvittavan suuren arvovallan ja oltiin tyytyväisiä poliittisen johdon sitoutumisesta työhön. Pidettiin hienona saavutuksena sitä, että Suomi on ensimmäisenä maailmassa saanut käyntiin ilmastopolitiikan pyöreän pöydän kaltaisen foorumin. Ulkomailla tätä on ihmetelty ja ihasteltu.
- Koettiin, että ilmastopolitiikan tekemisessä on menty pyöreän pöydän toimikautena eteenpäin. Ilmastolakiin on kirjattu hiilineutraaliustavoite vuodelle 2035 ja tavoite hiilinegatiivisuudesta. Ilmastotavoitteesta on tehty koko yhteiskunnan yhteinen tavoite ja vihreää siirtymää on tehty näkyväksi.
- Nähtiin myös, että asetetut ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa nopeamminkin tekniikan kehityksen ja asiakkaiden paineiden myötä. Sääntelyn lisäksi luotetaan yritysten omaan halukkuuteen tehdä ilmastotoimia. Suomen ilmastoinvestoinnit ja vihreän siirtymän investoinnit kiinnostavat suuresti ulkomailla.
- Koettiin, että pyöreä pöytä on toiminut ajurina, minkä kautta on saatu syötteitä jäsenorganisaatioihin ja eri toimialoille. Toimialoilla on tehty mm. vähähiilisiä tiekarttoja tukemaan ilmastotyötä.
- Pyöreän pöydän hyvänä saavutuksena pidettiin sitä, että hiilikädenjälki on nostettu esille. Markkinaehtoisen ilmastopolitiikan eteen tehty työ näkyy Suomen hiilikädenjäljen kasvuna maailmalla.
- Todettiin, että pyöreän pöydän toiminnassa on myös vielä kehittämistä. Esimerkiksi osallistavuuden vahvistaminen, oikea aikainen kuuleminen, keskustelu ja vaikuttaminen nostettiin esille. Toivottiin, että nuorten osallisuutta pyöreän pöydän toiminnassa jatketaan ja kehitetään.
- Pidettiin tärkeänä, että ulospäin ja kansalaisille viestimisessä korostettaisiin kokouksissa keskusteltavien asioiden positiivisia puolia. On tärkeä puhua uhkien sijaan ilmastotoimien mahdollisuuksista mm. uusien ratkaisujen viennin ja ulkomaisten sijoitusten muodossa. Se voisi vahvistaa ilmastotoimien hyväksyttävyyttä ja kansalaisten sitoutumista ilmastotoimiin.

Yleisiä huomioita keskeisiin viesteihin ilmastopolitiikan haasteista, tavoitteista ja toimista tulevaa hallituskautta varten

- Keskusteltiin sihteeristön laatimasta esityksestä pääviesteiksi ja muistiosta, jotka oli laadittu IPP:n jäsenten toimittamien esityksien pohjalta tulevaa hallituskautta varten. Useat näkivät esityksen pääviesteiksi hyvänä. Nähtiin, että pyöreän pöydän nostot ovat tärkeä pitää riittävän ylätasolla. Muistion osalta jäsenten esittämistä yksityiskohtaisista hallitustavoitteista oli eriäviä mielipiteitä. Todettiin, että ne edustavat jäsenten omien organisaatioiden näkemyksiä. Tähdennettiin, etteivät sihteeristön IPP:n jäsenten toimittamien esitysten pohjalta kokoamat pääviestit ja muistio edusta pyöreän pöydän yhteistä näkemystä.
- Nostettiin esille, ettei ilmastotavoitteista pidä tinkiä. Vahvana viestinä oli, että vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteesta tulee pitää kiinni. On tärkeää, että ilmastotoimissa ei tule seuraavalla hallituskaudella suvantovaihetta. Tarvitaan

vahvaa poliittista tukea ilmastotavoitteiden toteuttamiseksi ja katse myös vuoden 2035 jälkeiseen aikaan.

- Suurena haasteena nähtiin hiilinielujen romahdus ja keskustelussa nostettiin esille, että tavoitteet hiilinielujen vahvistamiseksi tulisi olla kauaskantoisia. Ehdotettiin, että tarvittaisiin erilliset tavoitteet päästövähennyksille ja nieluille. Lisäksi nostettiin esille, että tulisi luoda metsänomistajille kannusteita hiilen sidonnan vahvistamiseksi sekä taloudellisesti toteuttamiskelpoisia konsepteja hiilen talteenottoon.
- Muistion osalta nostettiin esille, että on syytä kiinnittää huomioita neutraaliin ja tasapuoliseen ilmaisutapaan erityisesti maa- ja metsäsektorin osalta.
- Ilmastoasioihin voidaan löytää ratkaisuja markkinaehtoisesti, minkä takia toivotaan hallitustenostoihin myös hiilikädenjäljen lisäämistä. Nostettiin esille myös tarve kokonaisvaltaiselle strategialle, joka kattaisi alueellisten päästöjen ja poistumien lisäksi sekä tuonnin että viennin.
- Osaamisen ja työllisyyden merkitys nähtiin tärkeänä. Suomen työvoimapolitiikka tarvitsee muutosta.
- Muistutettiin, että ilmastoasiat ovat osa energia- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen tulee jatkossakin pyrkiä vaikuttamaan EU:n linjauksiin myös tästä näkökulmasta. Koettiin, että EU:n kanssa tehtävää yhteistyötä on jatkettava ja pohtia, miten Suomi voi vauhdittaa EU:n toimia.
- Energiakriisin myötä suomalaiset oppivat uudelleen säästämään energiaa. Nähtiin, että olisi tärkeä jatkossakin pitää esillä informaatiota energian säästämiseksi.
- Jatkossakin on tärkeää vahvistaa valtion ja kuntien yhteistyötä.

Keskustelun loppuksi todettiin, että muistio hallitustenostoiksi ja esitykset keskeisiksi viesteiksi tulevaa hallituskautta varten on koottu pyöreän pöydän sihteeristön toimesta IPP:n jäsenten toimittamien esitysten pohjalta. Esitykset eivät edusta pyöreän pöydän yhteistä näkemystä. Esitykset jaetaan tiedoksi ilmasto- ja energiapolitiselle ministeriötyöryhmälle sekä esitellään ilmastopolitiikan parlamentaarissa seurantaryhmän kokouksessa to 23.2.

6. Muut ajankohtaiset asiat

Ei ollut muita asioita.

7. Seuraava kokous

Kokous oli tämän hallituskauden viimeinen.

8. Kokouksen lopetus

Puheenjohtaja kiitti lämpimästi kaikkia jäseniä tästä toimikaudesta ja päätti kokouksen klo 13.11.

Jarmo Muurman, pääsihteeri

JAKELU: Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja pysyvät asiantuntijat